

Motiveren en leren

Jan de Vries

Popmuziek

Voor meer informatie
over de songteksten
en de muziek:
j.devries@ils.kun.nl

Als popmuziek leerlingen zo bezighoudt, dan is het gebruik van muziek en de bijbehorende liedteksten een belangrijk middel om ze ook bij saaie onderwerpen bij de les te houden. Hier volgen enkele voorbeelden van Nederlandstalige muziektteksten die te maken hebben met aspecten van de stofomschrijving. Vragen staan erbij.

31

Muziek is voor jongeren nog steeds één van de belangrijkste middelen om zich te onderscheiden. Niet alleen ten opzichte van de oudere generatie, maar ook ten opzichte van elkaar. De tientallen stromingen in de huidige dance-music zijn daar voorbeelden van.

Popmuziek is vooral motiverend als hij aansluit bij de muzieksmaak van de leerlingen. Houd er rekening mee dat een gedeelte van de klas duidelijk kenbaar zal maken dat het uitgekozen nummer helemaal niks is. Nummers die ouder dan drie jaar zijn (uitzonderingen daargelaten), worden door de leerlingen al snel bijgezet in de categorie 'onbekend-onbemind' of 'bejaardenmuziek'.

Om de muziek aanvaardbaar te maken voor de leerlingen zijn er verschillende opties. Laat eerst een nummer in de toen heersende muziekstijl horen om vervolgens duidelijk te maken in hoeverre het eigenlijke nummer daarvan afwijkt. Als Boudewijn de Groot in 1964/1965 zijn opmars begint, bepalen Nederlandse artiesten als Willeke Alberti ('Spiegelbeeld'), Ria Valk ('Hou je echt nog van mij Rocking Billy') en Rob de Nijs ('Ritme van

de regen') de vaderlandse inbreng in de TOP 40. Draai eerst een hedendaagse cover in de stijl van de leerlingen. Def Rhymz en de Postmen hebben klassieke Nederpopnummers als 'Vluchten kan niet meer' omgezet in rapritmes met bijbehorend moderne productie.

Vraag in een opdracht/onderwijsleergesprek **waarom** leerlingen het lied goed, leuk, niets, of slecht vinden.

Popmuziek wordt ten gehore gebracht vanuit het idee dat leerlingen door de muziek eerder geneigd zijn om tot de inhoud te komen. Vraag dan altijd ook naar de muziek zelf.

Vraag ook naar de verhouding tussen songtekst en muziek. Deze vraag gaat eigenlijk over hoe de muzikanten hun inhoudelijke boodschap via de muziek 'versterken'.

Songteksten lenen zich uitstekend voor praktische opdrachten (leerlingen kiezen een nummer, zoeken de tekst op het internet op, verbinden songteksten met schoolboek/katern en presenteren hun werk). Het internet biedt uitgelezen kansen voor zo'n multimediaal project. Van veel nummers zijn op het internet songteksten, foto's, video's, audio-opnamen, primaire schriftelijke bronnen en nog veel meer te vinden.

Op de website van de VGN: de antwoorden op de vragen.

Jan de Vries is lerarenopleider en vakdidacticus geschiedenis en staatsinrichting aan het Instituut voor Leraar en School (ILS) van de KUN.

1948

Buiten huilt de wind om 't huis
Maar de kachel staat te snorren op vier
Er hangt een lapje voor de brievenbus
En in de tochtigste kieren zit papier
Wij waren heel erg arm en niemand hield van ons
Maar we hadden thee en nog geen tv
Maar wel radio en lange vingers

Refrein:

We gingen nog in bad, haartjes nat
Nog even op, totdat vader zei: "Vooruit, naar bed"
Dan kregen we een kruik mee
Gezichten op 't behang
Maar niet echt van binnen bang
Toen was geluk heel gewoon

Buiten huilt de wind om 't huis
Maar moeder breid een warme sjaal
En het ganzenbord op tafel
stond er de volgende morgen nog helemaal
Ook gingen wij naar 't bos
Daar zijn we toen verdwaald
Van de weg geraakt, carrière gemaakt
Heel die pannekoekensmaak vergeten

En Nederland herrees onder Drees
Fanny Blankers Koen die won vier maal goud in Londen
Als je jokte was dat zonde
De legpuzzle kwam klaar
In het derde vredesjaar
Toen was geluk heel gewoon

Die schooltas bleek het eerste teken
Dat de zaak al was bekeken
Voor zover je zonder plichtsbef
Je leven leed, je leven leed

Buiten huilt de wind om 't huis
Maar binnen stond de kolenkit paraat
En de stoep waarop geknikkerd werd
Was het belangrijkste stukje van de straat
En Nederland was groot en niemand ging nog dood
En gezelligheid kende nauw'lijks tijd
Bij waxinelichtjes van Verkade

Vragen/opdrachten

1. In hoeverre sluit de muziek (sfeer, ritme, instrumenten, volume, stem) aan bij de tekst (sfeer, inhoud)?
2. Waaruit blijkt, afgezien van de titel, dat dit lied over de jaren kort na de oorlog en in het bijzonder over 1948 gaat? Leg je antwoord uit.
3. Schrijf uit de tekst de zin over die het best past bij het begrip 'Christelijk-ethisch denken'.
Leg uit waarom je die zin hebt gekozen.
4. De jaren veertig en vijftig worden, wat ideeën en moraal betreft, vaak samengevat in de woorden 'gezin, geloof en gezag'. Voldoet dit lied aan die typering? Leg je antwoord uit.
5. Het lied gaat over een bepaalde leeftijdsgroep in 1948. Welke leeftijdsgroep is dat en toon dit aan met een citaat.
6. Verklaar vanuit deze leeftijdsgroep het (nostalgische) fijne gevoel dat men over die tijd heeft. Betrek daarin:
 - waarom het gevoel over 1948 met een zes tot acht jaar oudere groep heel anders zou zijn geweest.
 - je eigen ervaringen in de leeftijdsgroep uit het lied (opdracht 5) en je huidige leeftijd.
7. a. Waarom zou juist in 1972 een hang naar de normen en waarden van 1948 zijn?
b. Verklaar, mede met het antwoord op 7a, de huidige normen-en waarden-discussie in Nederland.
8. Schrijf een lied over 1948, maar nu met een tekst waarin het jaar er niet goed vanaf komt. Het refrein is dan bijvoorbeeld zo:

In de koude teil, het bad, alles nat
Nooit laat op, want vader beval: "Schiet op, naar bed"
Met wat geluk kreeg je een kruik mee
't was koud, de hele nacht lang
En vaak van binnen bang
Toen was geluk ongewoon

1972

Muziek: Gilbert O'Sullivan (Alone again naturally)

Tekst: Kees van Kooten en Wim de Bie.

Ook bekend als: Toen was geluk heel gewoon.

Vluchten kan niet meer

Vluchten kan niet meer, 'k zou niet weten hoe.
Vluchten kan niet meer, 'k zou niet weten waar naar toe.
Hoe ver moet je gaan?
De verre landen zijn oorlogslanden,
Veiligheidsraadvergaderingslanden, ontbladeringslanden, toeristenstranden.
Hoe ver moet je gaan?
Vluchten kan niet meer.

Zelfs de maan staat vol met kruiwagentjes en op Venus zijn instrumenten
En op aarde zingt de laatste vogel in de laatste lente.
Vluchten kan niet meer, 'k zou niet weten waar.
Schuilen alleen nog wel, schuilen bij elkaar.
Vluchten kan niet meer.

Vluchten kan niet meer, heeft geen enkele zin.
Vluchten kan niet meer, 'k zou niet weten waarin.
Hoe ver moet je gaan?
In zaken of werk, of in discipline.
In Yin of in Yang of in heroïne.
In status en auto en geld verdienen.
Hoever moet je gaan?
Vluchten kan niet meer.

Hier in Holland sterft de laatste vlinder op de allerlaatste bloem
En alle muziek die overblijft is de supersonische boem.
Vluchten kan niet meer, 'k zou niet weten waar.
Schuilen kan nog wel, heel dicht bij elkaar.
We maken ons eigen alternatiefje
Met of zonder boterbriefje,
M'n liefje, m'n liefje, wat wil je nog meer
Vluchten kan niet meer. Vluchten kan niet meer.

1977

Tekst: Annie M.G. Schmidt

Muziek: Harry Bannink

Uit de musical: En nu naar bed!

Vragen/opdrachten

1. In hoeverre sluit de muziek (sfeer, ritme, instrumenten, volume, stem) aan bij de tekst (sfeer, inhoud)?
2. Leg in eigen woorden de volgende begrippen/woorden uit: veiligheidsraadvergaderingslanden, ontbladeringslanden, Ying of Yang, supersonische boem, ons eigen alternatiefje, met of zonder boterbriefje.
3. Geef met drie voorbeelden uit het schoolboek/eind-examenkatern aan waarom dit lied de situatie rond 1973-1977 goed weergeeft.
4. Welk vertrouwen in de toekomst en in de politiek in het bijzonder spreekt uit dit lied? Leg je antwoord uit.

Sollicitere

Hey!

De perspectieven veur de toekoms die zijn nul komma nul

Al hebste na veul zweten 'n universitaire bul

Al biste onderwiezer, bankwerker of psycholoog

De kommende joare biste waarschienlijk werkeloos

Du mos sollicitere

Ze zeggen allee jong

Sollicitere

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Dan schrief mar opnuj

Hey!

Iederen dag begint met slaopen tot een oer of tiejn

Du kiekst in de gazet of d'r niet urgens banen ziejn

Dat vult dich vies tegen du slaefst de rest van dennen dag

Du vuulst dich flink beroerd du kriegst zenoewen op de maog

Du mos sollicitere

Allee jong schrief 'ns

Sollicitere

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Haste-n-al geschreeve

Dan schrief mar opnuj

Hey!

's Maondags moest du weer bie de sociale deenst zeen

Voor de zovaelste keer vulste weer de breef in

Zwartwerken deuste stiekem, af en toe

Maar jong kiek oet, want oak de controleur kiek toe

Du mos sollicitere

Sollicitere

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Dan schrief mar opnuj

Hey!

's Avonds as ut duuster wordt beginste pas te leeve

Du kiekst in 't rond jus 't niet urgest wat te beleeve

Du geest naor een punkband, misjien wel naor een louche tent

Misjien gees toe wel kieke naor de Janse Bagge Bend

Mee doe mos sollicitere

Sollicitere

Hubste-n-al geschreeve

Vievenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Zesenzeventig breeve

Hubste-n-al geschreeve

Zevenenzeventig breeve

Hey, haste-n-al geschreeve

Achenzeventig breeve

Hey, haste-n-al geschreeve

Negenenzeventig breeve

Haste-n-al geschreeve

Dan schrief mar opnuj

De Janse Bagge Bend haalde met dit nummer in 1983 de Top 40 met als hoogste plaats 8. De muziek werd geschreven door Steve Winwood, die met dit nummer Gimme some loving en de Spencer Davis Group de tweede plaats haalde in 1966 van de Engelse hitparade. Een jaar eerder was Steve, op vijftienjarige leeftijd, van school getrapt. Nog voor zijn twintigste speelde hij met alle grote rocksterren van de jaren zestig zoals Jimi Hendrix en Eric Clapton. Steve Winwood heeft nog meer prachtige

nummers en albums op zijn naam staan (Arc of a diver uit 1981 bijvoorbeeld).

De Janse Bagge Bend treedt nu nog veel op, vooral in Limburg en Brabant. Ze worden vooral gevraagd als iemand op een feest een vrolijke, swingende muziekgroep nodig heeft.

Vragen/opdrachten bij Janse Bagge Band

1. In hoeverre sluit de muziek (sfeer, ritme, instrumenten, volume, stem) aan bij de tekst (sfeer, inhoud)?
2. Waarom zijn volgens dit lied de perspectieven voor de toekomst nul komma nul?
Welke andere omstandigheden rond 1983 zorgden voor een somber toekomstbeeld?
Gebruik in je antwoord de volgende informatie uit een nummer 1 hit van Doe Maar van een jaar eerder dan 'Sollicitere':

*'En als de bom valt
Dan lig ik in m'n nette pak
Diploma's en m'n cheques op zak
Mijn polis en mijn woordenschat, awoei
Onder de flatgebouwen van de stad naast jou
Laat maar vallen dan
Het komt er toch wel van'*

3. 'Sollicitere' geeft een bepaalde visie op arbeid.
Dat doet Doe Maar met het citaat uit opdracht 2 ook. Een derde standpunt over arbeid uit 1983 zien we terug in een nummer van Het Klein Orkest ('Koos Werkeloos'):

*'Nou ik wil er best wel tegenaan
Maar dan wel een leuke baan
Want anders hoeft het niet van Koos*

*Laat Koos maar vissen aan de waterkant
Mij niet gezien achter de lopende band
En Koos gaat ook geen vakken vullen
Zeker om de zak te vullen van de fabrikant.'*

Geef van de drie popgroepen de overeenkomsten en verschillen in hun mening over arbeid. Bij welke popgroep sluit jouw eigen mening over arbeid en een baan het meest aan?
Leg je antwoord uit.

4. Wat is de visie van de Janse Bagge Bend op de rol van de overheid ten aanzien van werkgelegenheid en werkloosheidsuitkeringen?
Leg je antwoord uit.
5. In 'Koos Werkeloos' van Het Klein Orkest komt ook de relatie tussen burgers en politici aan bod:

*'Die politieke Haagse maffia
Die blijft maar korten op de minima
Nou laat ze zelf maar betalen
Want bij Koos valt niets te halen
Sorry dat ik besta.'*

Past het standpunt van de Janse Bagge Bend (opdracht 4) of die van Het Klein Orkest het best bij die van de progressieve partijen?
Leg je antwoord uit.

Koot en Bie

Het algemene gevoel van uitzichtloosheid rond 1980 werd door Kees van Kooten en Wim de Bie kernachtig samengevat in het woord 'doemdenken'.

Hun typetjes van de vrije jongens F. Jacobse en Tedje van Es, en de daarbij horende Tegenpartij, waren een dermate succes dat Van Kooten en De Bie zich door de werkelijkheid achterhaald voelden. Ze besloten Jacobse en Van Es ten onder te laten gaan in een mislukte staatsgreep.

Vragen/opdrachten

1. In hoeverre sluit de muziek (sfeer, ritme, instrumenten, volume, stem) aan bij de tekst (sfeer, inhoud)?
2. Noem, met twee citaten, minstens twee punten van kritiek die 'De Tegenpartij' heeft op de gevestigde politiek.
3. Welke huidige partij(en) lijkt/liken het meest op de 'De Tegenpartij' van twintig jaar geleden?
Leg je antwoord uit.
4. Als er nu partijen zijn die op 'De Tegenpartij' van twintig jaar geleden lijken, hebben die partijen dan wel die nieuwe ideeën die ze zeggen te hebben? Wat is de overeenkomst en wat het verschil?
5. Leg uit of je het met de volgende uitspraak eens bent: 'Economische en morele onzekerheden geven protestpartijen de gelegenheid om steun te krijgen'.
6. Leg met behulp van het vorige antwoord in eigen woorden uit wat 'historisch besef' is.

De Tegenpartij

"Word toch lid van onze Tegenpartij"

"De Tegenpartij, de partij voor alle Nederlanders
die niet meer tegen Nederland kennen"

Laa lalalala lalalala lalala

Refrein:

De Tegenpartij

Is van jou en van mij

De Tegenpartij

Voor jullie en wij

De Tegenpartij

Maakt iedereen blij

De Tegenpartij

daar horen wij bij

Shalala shalalalala

Shalala shalalalala

't Is orgineel waar

Je bent de sigaar

Als je in Nederland je klauwen uit je mouwen hangk

Ze lijken wel maf

Ze knippen je af

Waardoor een vrije jongen maar naar 1 partij verlangk

Laa lalalala lalalala lalala

Refrein

Shalala shalalalala

Shalala shalalalala

't Is orgineel waar

De druk is te zwaar

Door de verzorgingsstaat die ons geen stuiver ruimte
laat

Dit land is in nood

Kleur ons hokkie rood

Zodat die Tweede Kamer strakkies op de keien staat

Laa lalalala lalalala lalala

Refrein

la la la la la la la

"Hou nou je muil, Van Es!"

"He?"

"Waar betaal ik dat koor nou voor?"

Dan moet jij niet gaan staan te zingen!

Dan krijg ik achttien maal een geeltje van je, hoor"

"Waarvoor?"

"Voor het koor!"

"Maar dat hoeft ik toch niet te betalen?"

"Natuurlijk wel, ik heb toch de produktie van deze
schijf?"

"Maar ze zijn toch met zijn zeventienen van het
koor?"

"Maar jij hebt toch staan mee te zingen?"

"Krijg nou toch"

De Tegenpartij

Daar horen wij bij

"Trek je poeplap!"

1980

Tekst: Kees van Kooten & Wim de Bie.

Muziek: Tonny Eyk.

Ondertitel: Het lijflied van alle Vrije Jongens
m.m.v. Het Haags Haringkoor

Nuttige internetadressen

Geweldig is de site van het Nederlands Pop instituut

<http://www.popinstituut.nl/>

Hier alle informatie over Nederlandse artiesten met
verwijzingen naar links en literatuur.

Gegevens over alle hits vanaf 1965 heeft: <http://www.hitlijsten.com/>
Een overzicht vind je op [hitlijsten.pagina.nl/](http://www.hitlijsten.pagina.nl/)

Over het gebruik van liedteksten als lesmateriaal:

<http://www.goliath.nl/waarden/werkpl/lesmat/lied/leven>

Een verzameling links naar sites met protestsongs uit de jaren zestig op:
<http://www.jacobus.nl/geschiedenis1/Onderzoek/protestsongs.htm>